

Kainuun liiton lausunnot ajalla 22.11. - 7.12.2021

256/10.02.00.00/2021, 265/00.04.01.03/2021

MH § 299

1) Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 22.11.2021 antaneet Väylävirastolle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO RATASUUNNITELMASTA PESIÖKYLÄN RAAKAPUUN KUORMAUSPAIKKA, SUOMUSSALMI

Väylävirasto on laatinut ratalain (110/2007) mukaisen ratasuunnitelman Pesiökylän raakapuun kuormauspaikka, Suomussalmi ja on pyytänyt siitä ratalain 22 a §:n mukaista lausuntoa Kainuun liitolta. Väylävirasto on pyytänyt lausuntopyyntönsä lisäksi Kainuun liitoa toteamaan maakuntakaavan mukaisuuden ja listaamaan ratasuunnitelman käsittämällä alueella vahvistetut tai hyväksytyt oikeusvaikutteiset maakuntakaavat.

Pesiökylän alueella ei ole voimassa olevaa yleis- tai asemakaavaa.

Ratasuunnitelman laatimisen taustalla on tarve siirtää raakapuun kuormaus toiminta nykyisestä Ämmänsaaren kuormauspaikasta uuteen Pesiökylän kuormauspaikkaan, joka on liikenteenhoidon ja ympäristön kannalta optimaalisempi sijoituspaikka. Uuden kuormauspaikan toteuttamisen tavoitteena on parantaa elinkeinoelämän kilpailukykyä ja toimintavarmuutta.

Kontiomäki-Pesiökylä ratayhteys on tärkeä väylä raakapuun hankinnalle. Pesiökylän uusi kuormauspaikka parantaa puunkuljetusten kustannustehokkuutta, sillä kuormausalue mahdollistaa 30 vaunusta ja 2 veturista koostuvien kokojunien ja HCT-rekkojen käytön raakapuun kuljetuksiin. Valmistuessaan kuormauspaikka vahvistaa myös valtakunnallista raakapuuterminaali- ja kuormauspaikkaverkostoa sekä parantaa raakapuun toimintavarmuutta.

Ratasuunnitelman mukaisella hankkeella mahdollistetaan liikennöinti raakapuun kuormauspaikalle uusimalla Pesiönlahden ylikulkusilta ja leventämällä samalla sen ylittävä Joukokyläntie. Lisäksi tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta yksityistien tasoristeyksessä Pesiökylä.

Ratasuunnitelmaselostuksessa todetaan, että kuormauspaikan rakentamisesta ei ole tehty toteuttamispäätöstä. Rakentaminen on mahdollista aloittaa aikaisintaan vuoden 2022 aikana, jolloin hanke valmistuisi vuoden 2024 aikana. Kuormauspaikan rakentamisen kustannusarvio on 25,5 milj. euroa (alv. 0 %, Maku-indeksi 101,8, 2015=100) ja siihen sisältyy Pesiölahden ylikulkusillan ja Hiidenjoen ratasillan kustannukset.

Ratasuunnitelma

Ratasuunnitelman mukainen uusi Pesiökylän kuormauspaikka sijaitsee Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitetulla maa- ja metsätalousvaltaisella alueella M. Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloukseen tarkoitettuja alueita. M-alueille on annettu suunnittelumääräys: ”Maa- ja metsätaloukseen tarkoitettuja alueita voidaan käyttää alueen pääasialliseen käyttötarkoitukseen sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös erityislainsäädännön ohjaamana muihin tarkoituksiin, kuten luontais- tai muuhun elinkeinotoimintaan, turvetuotantoon, maa- ja kiviainesten ottoon, haja-asutusluonteiseen pysyvään ja loma-asumiseen sekä jokamiehen oikeuden rajoissa ulkoiluun ja retkeilyyn. Alueille voidaan perustaa yksityisiä suojelualueita. Ilman erityisiä perusteita hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita ei tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön. Maankäyttöä suunniteltaessa on tuettava metsätalousalueiden yhtenäisyyttä ja toimivuutta”.

Kainuun maakuntakaavassa 2020 on osoitettu yhdysrata/sivurata merkinnällä rataosuus Kontiomäki-Taivalkoski. Vaihemaakuntakaavassa 2030 Kontiomäki-Suomussalmi rataosuuden kaavamerkintä on muuttunut ja se osoitetaan parannettavana yhdysratana/sivuratana. Lisäksi vaihemaakuntakaavassa 2030 on osoitettu yhdysratojen/sivuratojen nykyiset liikennepaikat. Alueella on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Kaavajärjestelmään kuuluvan peruseriaatteen mukaan yleispiirteisempää maankäyttösuunnitelmaa täsmennetään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Kaavaratkaisut samoin kuin niitä koskevat selvitykset täydentyvät ja täsmentyvät kuntakaavoituksen ja hankesuunnittelun yhteydessä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32.2.§:n mukaan viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Kainuun vaihemaakuntakaavan 2030 laatimisen yhteydessä vaihtoehtoina uuden Pesiökylän kuormauspaikan sijainnille olivat nykyinen Pesiökylän aseman alue sekä nykyisen Ämmänsaaren kuormauspaikan ja Pesiökylän aseman välissä sijaitseva Vähälän alue. Ratasuunnitelman mukaisen uuden kuormauspaikan sijainti on tarkentunut maakuntakaavaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa radan pystygeometrian vuoksi Pesiökylän aseman ja maantien 8950 pohjoispuolelle. Kainuun liitto toteaa, että vaihemaakuntakaavassa 2030 osoitetun maaliikenteen terminaalin osalta kyseessä on maakuntakaavan ohjausvaikutukseen kuuluva maakuntakaavan täsmentyminen.

Kainuun liitto toteaa, että ratasuunnitelma on voimassa olevien maakuntakaavojen, Kainuun maakuntakaavan 2020 ja Kainuun vaihemaakuntakaavan 2030, mukainen.

Ratasuunnitelman alueella voimassa olevat maakuntakaavat:

- Kainuun maakuntakaava 2020, vahvistettu VN 29.4.2009, YM3/5222/2007
- Kainuun vaihemaakuntakaava 2030, hyväksytty Kainuun maakuntavaltuustossa 16.12.2019.

Maakuntakaava-aluetta koskevat yleismääräykset, jotka kohdistuvat ratasuunnitelman alueelle ovat:

- vähittäiskaupan suuryksiköt (Kainuun vaihemaakuntakaava 2030)
- liikenneturvallisuus (Kainuun maakuntakaava 2020)
- maa-ainesten ottotoiminta (Kainuun vaihemaakuntakaava 2030)
- muinaisjäännökset ja muu arkeologinen kulttuuriperintö (Kainuun vaihemaakuntakaava 2030)
- tuulivoimaloiden rakentaminen (Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2030).

Ratasuunnitelman hyväksymisehdotuksen kohtaan Kaavatilanne esitetään lisättäväksi maininta Kainuun maakuntakaavasta 2020 seuraavasti:

- Kaavan nimi: Kainuun maakuntakaava 2020
- Hyväksymispvm: 7.5.2007 ja vahvistaminen 29.4.2009 (valtioneuvosto)

Ratasuunnitelmaselostuksessa todetaan, että suunnitelmaratkaisut mahdollistavat Taivalkoskiradan avaamisen liikenteelle, mikäli tulevaisuudessa nähdään sille tarve ja raideyhteys Ämmänsaaren suuntaan säilytetään. Kainuun liitto pitää ratasuunnitelmaselostuksen kirjauksia hyvinä ja kannatettavina sekä tulevaisuuden mahdolliset liikennöintitarpeet mahdollistavina.

Uuden Pesiökylän raakapuun kuormauspaikkainvestoinnin tehokas hyödyntäminen edellyttäneen ympärivuorokautista kuljetus- ja kuormaustoittoa. Ratasuunnitelman laatimisen yhteydessä on tärkeää varmistaa, että erilaisista kuormauspaikkatoiminnoista aiheutuvat melu- ym. haitat ja niiden ehkäiseminen otetaan riittävällä tavalla huomioon."

2) Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus ja suunnittelija Tiina Kriikkula ovat 3.12.2021 antaneet Pohjois-Pohjanmaan liitolle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"MIELIPIDE POHJOIS-POHJANMAAN ENERGIA- JA ILMASTOVAIHEMAAKUNTAKAAVAN OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMASTA

Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt mm. Kainuun liiton mielipidettä energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan laatiminen on ohjelmoitu toteutettavaksi vuosina 2021–2023. Maakuntahallitus käsitteli kaavoituksen vireille tulon sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville asettamisen kokouksessaan 11.10.2021 (§ 129).

Pohjois-Pohjanmaa on mukana energiamurroksessa, joka edellyttää uu-

sia energian tuottamisen, varastoinnin ja siirron ratkaisuja. Ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen kannalta energia on keskeinen alueidenkäytöllinen kysymys, johon sisältyy sekä energian tuotantoon että kulutukseen liittyvä alueidenkäytön yleispiirteinen ohjaus. Ilmasto- maakuntakaava käsittelee koko maakunnan alueidenkäyttöä ja sen suunnitellut pääteemat ovat:

- Aluerakenne ja saavutettavuus (kansallinen alueidenkäytön kehityskuvatyö ja aluerakennetyö)
- Liikennejärjestelmä ja logistiikka-alueet (LJ-työ, infrahankkeet, edunvalvonta, Oulun seudun Kehityskuva 2030+)
- Energiantuotanto, varastointi ja siirto (TUULI-hanke ja erillisselvitys)
- Viherrakenne ja ekosysteemipalveluiden tarkastelu (TUULI-hanke)
- Energiamurroksen vaikutukset maankäytön suunnitteluun ja ilmastovai- kutusten arviointi (Pohjois-Pohjanmaan energiamurros ja ilmastovai- kutusten arviointi maakuntakaavassa on maakuntaohjelman 2022–2025 Kestävästi kasvava Pohjois-Pohjanmaa-teeman kärkihanke)

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on laadittu kattavasti ja se sisältää selkeän suunnitelman kaavoituksen vaiheista, arviointi- ja vuorovaikutus- menetelmistä ja aikataulusta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on huomioitu ylimaakunnallinen yhteistyö mm. liikennejärjestelmäsuunnitel- lussa.

Kainuussa on voimassa viisi maakuntakaavaa: Kainuun maakuntakaava 2020, Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, Kainuun kaupan vaihemaakun- takaava, Kainuun tuulivoimamaakuntakaava sekä Kainuun vaihema- kuntakaava 2030. Kainuussa on vireillä vaihemaakuntakaavan laatimi- nen tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamiseksi. Vaihemaakuntakaavan valmistelun yhteydessä Fingrid Oyj on muistiossaan 15.10.2021 esittänyt Kainuun tuulivoimamaakuntakaavaan seuraavat sähkönsiirtoverkon (kantaverkko) kehittämistarpeet, jotka ovat tarpeen ottaa huomioon myös tarpeellisilta osin Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoituksessa:

Kantaverkon kehittämissuunnitelma vuoteen 2031:

- Järvilinja 2, 400 kV:n voimajohtoyhteys Vaala - Kajaani (Vuolijoki) – La- pinlahti - Joroinen v. 2026
- Vaala-Ristijärvi (Seitenoikea) 400 kV + 110 kV:n voimajohtoyhteys v. 2030

Voimajohtoverkon 400 kV uudet yhteystarpeet ja johtosuunnat:

- Ristijärvi (Seitenoikea) – Kuusamo - Pirttikoski
- Vuolijoki-Pyhäjärvi
- Ristijärvi (Seitenoikea) - Muhos

Pohjois-Pohjanmaan ilmastomaakuntakaavan osallistumis- ja arviointi- suunnitelman mukaan valmistellussa keskitytään mm. liikennejärjestel- mään ja logistiikka-alueisiin. Voimassa olevissa Kainuun vaihemaakun- taavassa 2030 ja Kainuun maakuntakaavassa 2020 on käsitelty liiken- nejärjestelmää koskevia maakunnan kehittämistarpeita, joista osa sijait- see Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien rajalla. Kainuun vaihe- maakuntakaavassa 2030 on osoitettu Kontiomäki-Suomussalmi rataosa parannettavana yhdys/sivurata. Rataosan peruseräparannus toteutetaan

vuosina 2020?2023. Pesiökylä-Taivalkoski rataosa on osoitettu voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa 2020 yhdysratana/sivuratana maakunnan rajalle saakka. Pesiökylä-Taivalkoski rataosa on suljettu liikenteeltä. Kontiomäen ja Kemijärven välisen radan esiselvitys (Study of Kontiomäki-Kemijärvi) on valmistunut vuonna 2021. Selvityksessä on tarkasteltu ratayhteyden linjausvaihtoehtoja, toteutuskustannuksia, radalle tulevaa henkilö- ja tavaraliikennettä, suhdetta nykyiseen maankäyttöön ja erilaisiin maankäytön suunnitelmiin sekä ratayhteyden toteuttamisen alustavia vaikutuksia. Kainuun liiton näkemyksen mukaan Kontiomäki-Taivalkoski -ratayhteys tarjoaa raideliikenteen hyödyntämis- ja kehittämismahdollisuuksia tavarankuljetuksiin sekä Kainuuseen ja Koillismaalle suuntautuvaan matkailuliikenteeseen sekä maakunnan sisäiseen joukkoliikenteeseen. Kainuun liiton näkemyksen mukaan Kontiomäki-Kemijärvi ratayhteyden mahdollisuudet ovat tarpeen huomioida ja yhteensovittaa pitkän aikavälin maankäytön suunnittelussa yli maakuntarajojen.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien maakuntakaavoituksen yhteensovittamiseksi maakuntien raja-alueella voidaan tarvittaessa järjestää liittojen välisiä neuvotteluja.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan."

Lisätietoja lausunnoista antaa suunnittelujohtaja Sanna Schroderus, puh. 044 710 0873 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
